

חלק מפרויקט 'הפרעה', התבקשנו להתמקד בנושא אחד מבין רשימת נושאים. בחרתי בנושא היוניסון. עניין אותי הקשר בין היוניסון החיצוני, שבא לידי ביטוי דרך תרגיל מראה וחיקוי, לבין היוניסון הפנימי, שנובע מהקשבה פנימית לאיברי הגוף, כחלק בלתי נפרד מהעולם הרגשי, תחושתית ותודעתית של אדם שהוא חלק מסביבה/ קהילה וגם נפרד ממנה. עניינה אותי הסתכרות פנימית מול הסתכרות חיצונית והמקום שמתקיים בו יוניסון מול אוף יוניסון. השתמשתי בדימויים שונים, על מנת לאפשר ולבחון את השפעת התנועה תוך התמקדות בתחושה מסוימת, ובמטאפורות רגשיות, כדי לבדוק איכויות פיזיות שונות. למשל, יד שמחה מול יד כעוסה/ עצובה. עניינה אותי הפרשנות התנועתית שכל אחד מהמשתתפים חווה והאתגר בלקיים שני מצבים הפוכים, שאינם מסונכרנים דווקא. נדרש ריכוז רב וגם קואורדינציה, כדי לקיים שני עולמות כמעט הפוכים רגע אחר רגע ועוד יותר, כשהם באים לידי ביטוי בו זמנית משני צדי הגוף.

המפגש עם רקדני הפרקינסון היה משמעותי מאוד עבורי ולימד אותי רבות. הפתיחות של האנשים והרצון לנוע בלי לוותר, ללא רגשות אשם או בושה, על האופן שהם מרגישים באותו הרגע, אלא להפך, דווקא האפשרות להיות פתוחים כל כך, כנים וחופשיים. זה בכלל לא מובן מאליו. אני מרגישה שבמפגשים אלו למדתי להיות קשובה יותר לדינמיקה הקבוצתית שמתנה וגם ההסתכלות שלי על יוניסון בקבוצה השתנתה בהתאם.

פרויקט הפרעה מאת יסמין גודר Hafra'a/Störung Project by Yasmeeen Godder

אני מרגישה שזה חידד אצלי את יכולת הסנכרון והקשב, שהיו עבורי משמעותיים בתהליך האמנותי, וגם בהופעות של 'רגש משותף' אני זוכרת שהמעבר ל'תוצר האמנותי' בסטודיו היה, מצד אחד, התחלה חדשה, ומצד שני, המשיך את רוח הפרויקט, ולכן גם לתהליך האמנותי היה טעם שונה, במיוחד בהשוואה לתהליכים קודמים, שיצא לי לחוות עם יסמין.

בשבוע העבודה הראשון של התהליך בסטודיו, התחלנו כשכל אחד נשאל בנפרד ע"י דף שאלון לגבי מצב רוחו הרגשי עם הגעתנו לסטודיו. היה מוזר מאוד להתחיל כך את יום העבודה בסטודיו. בעשור האחרון התרגלתי להיכנס לסטודיו קודם כול דרך הגוף שנפגש עם הרצפה שבחלל הסטודיו וכל בדיקה, שאלה או בירור מתקיימים דרך דיאלוגים פנימיים בין חלקי הגוף. מתקיימת הקשבה לתחושות ולרגשות שעולים וצפים ברגע, לצד אלו שנמשכים מהעבר.

עבורי, להישאל על הקו המנטלי שלי על הבוקר, ע"י בחירת מספר בשאלון, עוד לפני שהגוף התחמם, היה כמעט לא הגיוני, אך היה בכך גם משהו מרענן, מעין ריאיון אישי או סריקה ורבליית של עצמי מול השאלון הזה. העובדה שקיים תיעוד רשום של התהליכים הפנימיים שלכל אחד מאיתנו, מעין יומן מעקב, בעצם די מרגשת אותי.

פרויקט הפרעה/ Störung שהוביל לרגש משותף

שולי אנוש

בשנים האחרונות התרגלתי להתכנס למדיטציה פנימית ופוקוס מרוכז מאוד בזמן שאני מופיעה כשבשאר רגעי היום אני יכולה להתפזר ולאבד ריכוז בקלות... בתחילת ההופעה הגוף נוטה לרכז הרבה מאוד מתח, גם אם הדבר מתרחש מתחת לפני השטח ומשהו קורה במפגשים האלו עם האנשים על הבמה, שמשחרר ומוביל לתקשורת אמיתית בזמן אמת בהופעה, דבר שמפוגג את המתח ואני מרגישה שגם מאפשר לרוכות לחדור דרך הקול והגוף. היום אני כבר לא מבולבלת ומופתעת, כמו במפגש הראשוני אז עם הקהל על הבמה, אך ממשיכה לחוות עוד כל מיני רגשות. במהלך ההופעה הזו ארע משהו אמיתי, כל פעם מחדש - לצד מי שמסכים להשתתף. זה תמיד מרגיש מעט אחרת ומרגש שאדם מסכים להיחשף כחלק מההופעה דרך הפחד שלו, הבושה, הכעס, השמחה או כל דבר אחר שעולה באותו הרגע וגם משקף עבורי בזמן אמת, בזמן ההופעה - משהו על עצמי.

האפשרות להיות בחלקים מההופעה פשוט "שולי" שמדברת וחווה יחד עם בני אדם רגעים של חיבור ותקשורת כמעט 'רגילה', זה לא תמיד קל עבורי לעבור חוויה אינטימית וקרובה עם אדם אחד, רגע אחרי שעברתי רצף של חוויות עם קבוצה אחרת של אנשים ובכל זאת אני מגלה את העוצמה שבדבר - דרך כל מפגש כנה שמתקיים בזמן המופע. כמה שזה נדיר ומיוחד עבורי לקחת חלק בזה ולהיות מסוגלת להיות נוכחת רגשית ופיזית בכל מיני רמות לאורך כל היצירה.

פרויקט הפרעה מאת יסמין גודר, צילום: תמר לם
Hafra'a project by Yasmeen Godder, photo: Tamar Lam

שולי אנוש נולדה ב־1986 בירושלים. רקדנית, יוצרת ומורה למחול, בוגרת תיכון האקדמיה למוזיקה ולמחול בירושלים. זוכת מלגת קרן שרת במחול בין השנים 2004-2006, ב־2004 שירתה כ"רקדנית מצטיינת" בצה"ל. בעשור האחרון עובדת בלהקת יסמין גודר כרקדנית יוצרת והייתה שותפה לפיתוח היצירות: *אחושילינג*, *סוף סופה בוא*, *A close look at the happy end See Her Change*, *קליימקס*, *רגש משותף*, ולאחרונה *טובט מאטר*. זוכת פרס שרת התרבות לרקדנית מבצעת ב־2014. כרקדנית וככוראוגרפית שיתפה פעולה עם אמנים ויוצרים שונים, ביניהם: שי גוטסמן, דפי אלטבב, מאיה ברינר, פיי שפירו, יונתן בר אור, אביב יוסף, מזל דמוזה, דן ביליטי ורביד אברבנאל. בשנים האחרונות מעבירה שיעורים וסדנאות לקהלים שונים בשיטת ריליס ומשלבת ידע, שרכשה מסדנאות וקורסים רבים, ביניהן: BMC, אקסיס סילבוס, אנטומיה יישומית ושיטת הקליין. מלמדת מחול מודרני-יצירתי לגילאי יסודי ובימים אלו לומדת את שיטת הטיפול אילן לב וקורס להכשרת מורים לאימפרוביזציה של אילנית תדמור.

אני זוכרת שהמפגש עם רגשות קולקטיביים, יחד עם שאר החברים לתהליך, היה משחרר מאוד ברגעים רבים ומדבק. כששקענו ברגש ה'שמחה', אני זוכרת כי, להפתעתי, נותר ריק גדול אחרי שכולנו חגגנו אותה בפעמים הראשונות. במהלך הפעולה עצמה היה משהו משחרר ומדבק, ואני זוכרת שזה איגד אותנו והווייה מעין תלות משותפת של הקבוצה. אולי מפני שלא היה לכך כמעט רגע לדעיכה והשיא בשמחה המשיך זמן רב, הדבר גם רוקן ובסופו של דבר הוביל לנפילה אנרגטית בשונה מרגשות, כמו 'פחד' ו'גועל' - שלא בהכרח איחדו אותנו רגשית, גם בחלל היינו במקומות שונים למדי, מפוזרים, שלא כמו ב'שמחה', אבל לאחר מכן אני זוכרת שהגיעו גלים טבעיים של פורקן, שחרור וצחוק.

בתחילת ההופעה יש קטע שלם של יוניסון עם כולנו, יוניסון על שקט, דבר שכלל לא טיפוסו בעבודות של יסמין ודורש הקשבה רבה. בדרך כלל בעבודות של יסמין בכלל אין יוניסון ואם כבר יש, הוא מתקיים לרגעים ספורים בקטע האחרון של היצירה על גבי צילולי הפסקול, כשהגוף כבר בוער וכולם מסונכרנים עם עצמם ועם היצירה. דרך המהלך של הקבוצה למצוא את היוניסון המשותף, הבנתי שאני צריכה למצוא את זה קודם כל עם עצמי - דרך הקשבה פנימית עמוקה, אחרת זה לא יעבוד כל כך עבורי ואדרש להפעיל מאמצים מיותרים שלא בהכרח ישרתו את המטרה, אלא להפך.

פרויקט הפרעה מאת יסמין גודר, צילום: תמר לם
Hafra'a project by Yasmeen Godder, photo: Tamar Lam

הדבר, שכלל אינו מובן מאליו עבורי ביצירה, הוא המפגש הבלתי אמצעי עם אנשים חדשים בזמן אמת על הבמה. כחלק מתהליך התרגול והלימוד שלנו - פתחנו את דלת הסטודיו לאנשים רבים, כדי שנוכל להתנסות דרך מפגשים שונים אלו ולשאול האם ישנה חוקיות שניתן לחזור עליה ולשחרר אותה באופן דומה. יש בכך ממד המאפשר לדבר מאוד עמוק להישאר פתוח ולא להיות כולו מתוסרט, אף שהכוראוגרפיה מובנית מאוד ויש זמן מוגבל. לעתים חשתי שאני נאלצת לקטוע חיבור אנושי אמיתי שנוצר ביני לבין אנשים, כדי שההופעה תוכל להמשיך בתזמון שנקבע בכוראוגרפיה. אני זוכרת שבהופעה הראשונה, שהצגנו כפרזנטציה בפרייבורג לכבוד סיום הפרויקט - הרגע הזה שאנשים הסתכלו עלינו ורקדים מבעד לחורי הבד, שהיה תלוי בחלק האחורי על גבי רצפת הבמה - הציף בי רגשות מבלבלים תוך כדי ההופעה ולא יכולתי להמשיך כרגיל. נראה לי שחרגתי לרגע מהיוניסון ותחושה של פחד עם רגעי מבוכה ושמחה השתלבו בתוכי בו זמנית, וכך המשכתי את ההופעה. לקח לי זמן להשתחרר מאותה ההשפעה ובזכות רגעים דומים אלו ואחרים שהיצירה מפגישה אותי - אני כמו מתקיימת בעולמות מקבילים, באופן שונה ממה שאני מכירה ביצירות אחרות.

לראשונה, בקיץ האחרון, ניתן היה לראות בברלין את להקת פיפינג טום מבלגיה, להקתם של גבריאלה קריצו ופרנק שרטייר. בברלין הקיצי, כשבכל שבוע צצה בה קבוצת פרפורמנס חדשה, שמנסה להפתיע יותר מקודמתה, הציגה פיפינג טום קו אמנותי יוצא דופן, שעדיין יכול להפתיע. ההפתעה בנויה על סגנון מעובד כהלכה, על טכניקה וירטואוזיות חריגה ועל אמירה אמנותית פיוטית ונוגעת ללב בחדשניותה. זהו לא סגנון שחולף לאחר שבוע ומפנה את מקומו לגחמה אמנותית חדשה, אלא קו סגנוני שבבנה לאורך זמן ובאורך רוח.

כשהמסך נפתח, נראה חלון שדרכו נראית מערכת יחסים של ספק אם ובת, ספק שתי נשים שנאלצו להתגורר תחת קורת גג אחת. האחת מנסה לטף, לגעת, לנקות את פני השנייה ובמקביל, להיעלם בתנועות מהוקצעות מאחורי דלת. מדלת של בית אחר זוג פורץ בדואט של מעידות וקימות, של משיכה ודחיפה, של חיבוק ונסיגה. הקרקע חלקה וקפואה והרקדנים נאלצים לחול על ארבע או להתקדם בין תעופה לגלגול, כדי לנוע ממקום למקום. זוהי תנועה מקסימליסטית ואין בה שום זכר למינימליזם הפוסט־מודרני, שהכרנו כבר בסוף המאה הקודמת. היא מוקצנת אך גם פיוטית וירטואוזית, יפה עד דמעות אך גם פונקציונלית.

עבודתיה של הקבוצה, או כפי שהיא מכנה את עצמה קולקטיב אמנותי, בנויות משזירה צפופה מאוד של תמונות ואסוציאציות אישיות של המשתתפים. ההשתקפויות הליריות של מערכות היחסים היומיומיות מובילות אותנו, כצופים, לעולם של היפריאליזם ששולט בחיי היומיום של אנשים אלה. האם אנשים אלה אכן חיים ביומיום? האם הם אנשים מהשורה? שואלות אותנו הדמויות שעל הבמה. ברחוב וונדנברנדן 32, בבתים קטנים ועלובים, דמויי קרוונים, מתגוררות משפחות, זהויות מורכבות, צירופים מוזרים של מערכות יחסים. מבעד לחלונות הקהל צופה בהתגליות של אלימות דחוסה בד בבד עם גילויי רך מפתיעים.

למעשה קהילת האנשים המוזרה שוהה בבידוד מוחלט. אי אפשר לצאת לרחוב, הוא קפוא, זרוע ערמות שלג וקרחונים, ומיד עם היציאה מפתח הבית מובטחת החלקת אפיים ארצה. רעיון בימיו זה הוא אחת ההברקות האמנותיות החשובות של היצירה. הרקדנים והשחקנים יוצאים שוב ושוב לרחוב, כדי לתקשר עם שכניהם ועם העולם הסובב אותם, אולם כל יציאה מלווה בכוראוגרפיה מורכבת של החלקות, נפילות, קימות ומעידות. אנו עדים לוורטואוזיות של גלגולים, גרירות גוף של רקדן אחד או יותר, אימפרוביזציה של דואטים, שמבוססים על תמיכה ודחייה, בקיצור: תלות גופנית ונרטיבית של היחיד באחרים. היקום, שהמשתתפים שוהים בו, הוא יקום של אי יציבות. מצב הצבירה של השלג והקרח משתנים לאורך כל היצירה ומשדרים אי־יציבות בחיי היומיום של האנשים. בעודם קבורים בשלג, הם מקדישים את זמנם לסיטוים יומיומיים ולחלומות בלהה סוריאליסטיים. הביטוי האמנותי של סוריאליזם זה בנוי על אמצעים בימתיים היפריאליסטיים, כמו יציאה וכניסה דרך קירות, מוטיב קולנועי שהיה מקובל בקולנוע הסוריאליסטי של תחילת המאה העשרים, החלפת תלבושות בזמן לא מציאותי, שליפת איברים פנימיים מתוך הגוף והחזרתם (שמזכיר תופעות אופייניות בקולנוע היפני של המאה העשרים), יחד עם אקרובטיקה וירטואוזית שכאילו מתעלמת מכוח המשיכה. התמונות יוצאות דופן במלוא מובנה של המילה: מבית החזה של אחד הרקדנים נשלף לב שותת דם, שהוא מגיש כאקט רומנטי לשכנתו. לאחר שהיא דוחה את ה"מתנה", הלב חוזר לבית החזה, כאילו לא היה דבר והרקדן נעלם דרך אחד מקירות הבית. התמונות מתעצמות באמצעות המוזיקה הקולנועית שמלווה אותן. פס הקול הוא קולאז' של מוטיבים אלקטרוניים, לעתים צורמים ומהוקצעים, שמתפתחים להרמוניה קלאסית עם ציטוטים מבאך ומהמוזיקה הכנסייתית. את הרגעים, בהם מצטיירת בדידותם ומאווייהם החשוכים של תושבי הרחוב, מלווה בקריצת עין מוזיקה סוחטת דמעות של פינק פלויד.

מהר מאוד צצים על פני השטח פנטזיות ופחדים, כשהיחיד נמצא בבידוד מהעולם שסביבו. זהו, למעשה, הנרטיב העיקרי של היצירה, ששומרת על אחדות יוצאת דופן של שפה אמנותית ונרטיב. שום דבר לא נאמר באמצעים באנליים, אלא מוצג באינטנסיביות גופנית ומורכבות פיוטית, שבאה לידי ביטוי בתנועה מהירה, מרוכזת ופתאומית של חלק הגוף התחתון. בהשראת במאי הקולנוע היפני שוהיי איממורה, שהשווה את החלק התחתון של גוף האדם לחלקה החשוך של נפשו וסביבתו, הרקדנים זזים במין ריאליזם דרסטי שנובע משינויים דינמיים פתאומיים ומגמישות גרוטסקית של איברי גופם התחתונים. אפשר להשוות את סגנון הריקוד הריאליסטי ל־nouvelle vague הקולנועי. ואכן, ייחודו של סגנון העבודה של קבוצת פיפינג טום הוא בכך שמצליחה לשלב ולחבר בין ריאליזם חברתי לפנטזיות סוריאליסטיות, בלי שרואים את ה"תפרים" ובלו שנקודות החיבור הכוריאוגרפיות צורמות לעין.

באמצעות המטאפורה של שכונת מגורים "קפואה" אנחנו עדים להתבוננות חדשה על צורות חיים חדשניות ועל חיפוש אחר זהויות יחודיות בעולם מנוכר. היצירה שזורה בניסיונות לחפש ולגלות פולחני גוף פוסט־מודרניים. כל מוטיב תנועתי מתפתח לפולחן של טרנס, לסירוב האישי להיכנע לקצב העיר הגדולה, שהוא לא רק דינמי אלא גם מקפאי. הבדידות והניכור משולים לחיים בתוך קרחון והפיקציה של התקשורת הפוסט־מודרנית מאלצת אותנו לחפש אחר צורות קיום חדשות. לקראת סוף היצירה אחד הגיבורים, שעדיין העז להאמין ולקוות לאהבה רומנטית, לוחש שהוא יוצא מדעתו. זמן קצר לאחר מכן הוא מת משיגעון. האחרים ממשיכים לציית לחוקי הטבע והחברה שסביבם ובד בבד, לוצל פרצות קטנות של מרד ואנרכיזם, כשהם גוררים את איבריו של המת אתם כאילו לא קרה דבר.

במהלך כל היצירה אנחנו נסחפים לגילויים של אינטימיות וקולקטיביות, שייכות ואי־שייכות, ניכור יחד עם חיפוש אחר אפשרויות להגדיר מרחב מחייה אישי ופרטי. דרך חלונותיהם השקופים של הקרוונים ניתן לראות הכול, רחוק וקרוב, גילויים אירוטיים והתפרצויות של אלימות, בדידות ויאוש וגם תקווה. משחקי האור והחושך, הניסיונות לטרוק שוב ושוב דלתות או להסיט וילונות בפני האחר הם ניסיונות נואשים למצוא רגעים בודדים של נורמליות, להיות שייך למה שבעצם אי אפשר להיות שייך לו. היצירה לא רק מציגה עולם קרוע ומבולבל, אלא גם מנסה לעורר השראה לחמלה ולסובלנות ולהציג את השאלה: האם יש דרך חזרה?

כן, המחול, בו אפשר לצפות כרגע בבירות של אירופה, הוא מחול פוליטי וחברתי. ניתן לזהות בו תגובה קיצונית ומוקצנת לכל סגנון מופשט או אסתטי לשמו. קבוצת פיפינג טום הצליחה להשתמש בנרטיב הזה בלי לוותר על רמה אמנותית גבוהה ביותר, על מורכבות דרמטורגית ועל יכולות נדירות של רקדנים, שחקנים וזמרים. לכל אחד מהרקדנים מוטיב אופייני שמלווה אותו במהלך היצירה כולה. האחרים מזהים אותו, מגיבים אליו, כאילו הייתה שפתו יומיומית ומדוברת. ברוב המקרים הם עונים במוטיב, כלומר בשפה שלהם. כיוון שכל המוטיבים תלויי שלג ובנויים על חוסר היכולת לעמוד או להתקדם באופן רגיל, על פני כולם ננסכת תערובת של אימה והתפעלות, מעצמתו ההרסנית של הטבע. הצופים עדים לארכיון של חומרים תנועתיים שהופכים, דרך גמישותם וקצביותם של המשתתפים, לארכיון של זהויות גופניות אנושיות יוצאות דופן. יש בהם גילויים של פריצת מוסכמות (תנועתיות ונרטיביות), אבל גם חיפוש אחר דרך חזרה לתוך מסגרת מוכרת ובטוחה.

בכל מוטיב תנועתי של פיפינג טום ניתן למצוא כאוס לצד צורות מובנות. המורכבות עולה עוד ועוד במהלך היצירה ושוב ושוב משקפת את המיניאטורות האנושיות שעומדות מאחוריה. השפה הכוריאוגרפית הייחודית הולכת בד בבד עם הרצון לשקף ולחקור *conditio humana* בתנועה ובשינוי מתמידים. אי־היציבות של החלום או יותר נכון "הסיטוט